

ОЦІНКА РІВНЯ ЗНАНЬ З ТЕОРЕТИЧНОГО РОЗДІЛУ ДИСЦИПЛІНИ "ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ" У СТУДЕНТІВ ВНЗ

У статті звернено увагу на теоретичну розробленість основ неспеціальної фізкультурної освіти. Відображено шляхи вдосконалення системи оцінки рівня теоретичних знань студентів з фізичного виховання. Запропоновано напрямки удосконалення системи оцінювання теоретичних знань студентів ВНЗ з дисципліни "Фізичне виховання": впровадження тестових методик, використання комп'ютерних технологій, виконання творчих робіт.

Ключові слова: студент, знання, рейтинг, освіта, фізичне виховання.

Постановка проблеми. Фізична культура представлена у ВНЗ як навчальна дисципліна і найважливіший базовий компонент формування загальної культури молоді, сприяє гармонізації тілесно-духовної єдності, забезпечує формування таких загальнолюдських цінностей, як здоров'я, фізичне і психічне благополуччя молоді [2]. На думку І.В. Кривенцової, обізнаність людини у сфері фізичної культури, сформованість її поняттєвого апарату, знання про загальні положення і принципи фізичної культури надають можливість сучасній людині відчувати себе не лише грамотною та освіченою, але ще й закладають навички здорового способу життя, формують ціннісне відношення до спорту та фізичного виховання [4]. В результаті досліджень з'ясовано, що рівень засвоєння теоретичних знань і методичних умінь компонентів фізичної активності тісно взаємопов'язаний з основними блоками професійної підготовки студентів та їх майбутньою професійною діяльністю [6]. Результати досліджень свідчать, що чим більше у студентів знань про фізичну культуру, чим більше розвивається в них розумовий компонент рухової діяльності, тим вищі результати в освоєнні умінь і навичок, вихованні рухових здібностей, формуванні інтересу до занять фізичною культурою і спортом.

Невідповідність змісту теоретичної підготовки студентів з дисципліни "Фізичне виховання" сучасним вимогам життєдіяльності; системи оцінки цих знань, що не враховує в достатній мірі освітню складову, сучасним реаліям сьогодення; вимоги до теоретичної підготовки випускника ВНЗ та стану методичного забезпечення у вищій школі зумовлюють необхідність проведення теоретичних та експериментальних досліджень. Робота виконувалась згідно з планом НДР ЧДУ імені Петра Могили на 2014-2015 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку Т. Сичової [7], О. Томенка [8], С. Чернігівської [9], відсутність у студентів теоретичних знань з фізичного виховання різко знижує ефективність навчання й виховання, зменшує інтерес до занять фізичними вправами, заважає прищеплюванню студентам позитивного ставлення й потреби в систематичних самостійних заняттях фізичною культурою. На думку Т.Ю. Круцевич, О.А. Томенка, освітня практика недостатньо сприяє формуванню ціннісного ставлення студентів до фізичної культури, прояви ними творчості, навичок самостійних занять фізичною культурою. Одним з причин цьому науковці вбачають в слабкій теоретичній розробленості основ неспеціальної фізкультурної освіти [5]. Питанню засвоєння теоретичного матеріалу з фізичного виховання у вищій школі довгий час не приділялося належної уваги. На думку Т. Сичової, цьому сприяла і наявність низки об'єктивних причин, які істотно ускладнюють процес викладання та засвоєння теоретичного матеріалу, головними з яких є неоднорідність навчального матеріалу, приналежність до різних сфер наукового знання, різнорівнева складність, різний ступінь прикладного значення [7]. Н.Н. Завидівська відмічає, що навчальна програма з дисципліни "Фізичне виховання" передбачає поряд із практичними заняттями, засвоєння студентами теоретичного і методико-практичного розділів, які покликані формувати у студентів здоров'язбережувальне мислення та світогляд. Однак у реальній практиці ВНЗ різного професійного спрямування повноцінно реалізувати цілі теоретичного і методичного розділів доволі складно [3]. Як зазначає Ю.М. Вихляєв, зменшення кількості годин, що відведені на фізичне виховання, обмеженість фінансування навчальних закладів, застаріле методичне обґрунтування організаційних форм навчального процесу, які не відповідають сучасним реаліям сьогодення, значно погіршують якість фізичного виховання у навчальних закладах України [1]. Фізична культура у ВНЗ розглядається як засіб формування та вдосконалення тільки рухових умінь і навичок, розвитку фізичних здібностей, що не сприяє ефективному формуванню цілісної особистості студента і усвідомленого відношенню до фізичної культури як до цінності.

Мета дослідження: полягала у вдосконаленні системи оцінки якості знань з дисципліни "Фізичне виховання" для підвищення ефективності непрофесійної фізкультурної освіти студентів.

Завданнями дослідження слугували: узагальнення результатів наукових досліджень щодо проблеми удосконалення контролю теоретичних знань студентів з дисципліни "Фізичне виховання"; розробка та обґрунтування ефективності системи оцінки знань студентів з теоретичного розділу дисципліни "Фізичне виховання".

Для вирішення поставлених завдань були застосовані методи: аналіз літературних джерел, нормативних документів; педагогічний експеримент; математико-статистичні методи.

Результати дослідження. В результаті досліджень було з'ясовано, що студенти мають достатньо високі рейтингові бали з фізичного виховання, студенти 3 курсу: дівчата та юнаки по зрівнянню з 1 курсом отримують більш високі бали, що можна пояснити адаптованістю та більш соціальною зрілістю, більш високим рівнем мотивації. Звертає увагу той факт, що коефіцієнт варіації вибірок достатньо високий, що свідчить про неоднорідність групи: на першому курсі потрібно звернути увагу на можливий розподіл групи за рівнем знань.

В ЧДУ імені Петра Могили у теоретичному розділі програми з фізичного виховання впроваджено шкалу оцінок: 10 балів – "відмінно", 8 балів – "дуже добре", 6 балів – "добре", 4 бали – "задовільно", 2 бали – "незадовільно".

В результаті аналізу оцінок з теоретичних знань було з'ясовано, що юнаки-першокурсники, третьокурсники, і дівчата першого курсу характеризуються рівнем теоретичних знань як "нижче середнього". Найвищий рівень знань спостерігається у дівчат третього курсу (табл. 1).

Таблиця 1

**Показники оцінки з теоретичних знань з фізичного виховання
у студентів ЧДУ імені Петра Могили**

Показники бальної оцінки (10 балів – максимальн.)		Статистичні характеристики			
		\bar{x}	σ	m	v
1 курс	юнаки (n=24)	5,4	2,1	0,4	39,1
	дівчата (n=5)	5,2	2,4	1,2	46,1
3 курс	юнаки (n=23)	5,7	2,2	0,5	38,9
	дівчата (n=5)	7,2	2,0	1,0	28,3

Серед юнаків 3 курсу 13,0 % складають теоретичний розділ на "відмінно"; 8,7 % володіють програмним матеріалом "вище середнього"; 34,8 % отримують оцінку "добре"; 30,4 % – "задовільно", 13,0 % – "незадовільно".

Серед юнаків-першокурсників "відмінно" лише у 4,1 % студентів; 20,8 % складають письмову роботу на "дуже добре", 29,1 % студентів – на "добре", 33,3 % мають оцінку "задовільно", 12,5 % – "незадовільно".

Серед дівчат першого курсу 40 % характеризуються рівнем знань "вище середнього", 40 % – "дуже добре", 20 % студенток не справляються з програмним матеріалом.

Дівчата третього курсу показують достатньо високий рівень знань: по 20 % отримують оцінку "відмінно, дуже добре", "добре"; лише 20 % – "незадовільно".

Нами було зроблено аналіз взаємозв'язку між рівнем теоретичних знань і рейтинговою оцінкою з фізичного виховання. Зрозуміло, що 10 балів, які нараховуються за знання з теоретичного розділу – складова рейтингової оцінки, але студенти могли знехтувати балами за теоретичну підготовку та отримати високий бал за рахунок практичної роботи. В результаті застосування кореляційного аналізу з'ясовано, що на триместрову рейтингову оцінку значно впливає рівень теоретичних знань з дисципліни: спостерігається тісний "позитивний" взаємозв'язок у першокурсників ($r_{xy}=0,87$ $p<0,05$) та високий показник взаємозв'язку у студентів 3 курсу ($r_{xy}=0,85$ $p<0,05$).

Отримані дані дозволили з'ясувати, що рівень знань студентів 1-го курсу з дисципліни "Фізичне виховання" характеризується як "середній". Це вказує на можливість підвищення рівня теоретичної підготовки студентів. На наш погляд, вищезазначені результати досліджень слугують підґрунтям для вдосконалення системи оцінки рівня теоретичних знань студентів.

Для перевірки ефективності системи оцінки рівня теоретичних знань студентів з дисципліни "Фізичне виховання" на початку навчального 2014-2015р. були сформовані експериментальна ("Б₁", n=12, 1 курс; "Б₃", n=12, 3 курс) і контрольна ("А₁", n=12, 1 курс; та "А₃", n=12, 3 курс) групи.

Відмінними ознаками фізичного виховання в експериментальній групі слугували: впровадження оновленої системи оцінки рівня теоретичних знань студентів з дисципліни "Фізичне виховання" протягом одного триместру; збільшення кількості балів за теоретичні знання з дисципліни "Фізичне виховання" з 10 до 20 балів (зменшення балів, які нараховуються за відвідування та працю на заняттях (з

40 до 30 балів): по 5 балів нараховувалося за виконання 3-х тестових завдань і 5 балів – за виконання самостійної роботи; впровадження тестових методик щодо визначення рівня знань студентів з техніки безпеки, правил поведінки на воді; змінення теми доповідей (запропоновано тематику з нових видів рухової активності); змінено структуру кожного заняття: витрачалося 15-20 хвилин на теоретичні відомості з різної тематики під час навчально-тренувальних занять; виконання завдання для самостійної роботи студентів щодо визначення рівня власного фізичного розвитку; нарахування балів за виконання творчих завдань.

В тестові завдання було включено інформацію щодо будови човна, весла тренажеру Concept II, техніки безпеки та поведінки на воді і водній станції. Показники оцінки рівня теоретичних знань студентів з теми "Академічне веслування" в результаті педагогічного експерименту достовірно покращилися як в групі "Б₁", так і в групі "Б₃" ($p < 0,05$) (табл. 2).

Таблиця 2

Показники рівня теоретичних знань студентів з теми "Академічне веслування"

Групи	Часові параметри	Статистичні показники студентів груп			
		$\bar{x} \pm \sigma$	m	ν	t
1 курс					
"А ₁ "	до	$3,8 \pm 2,4$	0,7	61,9	1,21
"Б ₁ "		$5,2 \pm 2,1$	0,6	40,1	
"А ₁ "	після	$4,5 \pm 2,0$	0,6	44,9	2,26*
"Б ₁ "		$6,8 \pm 1,5$	0,5	22,2	
3 курс					
"А ₃ "	до	$4,3 \pm 2,4$	0,7	56,0	0,27
"Б ₃ "		$4,7 \pm 2,4$	0,7	50,6	
"А ₃ "	після	$5,3 \pm 2,2$	0,7	41,4	2,17*
"Б ₃ "		$7,7 \pm 1,6$	0,5	20,9	

Примітка. Достовірність різниці – $p < 0,05$.

Додаткове нарахування балів за участь у змаганнях, творчих конкурсах, наукових студентських конференціях в галузі фізичного виховання і спорту) дозволило підвищити мотивацію до галузі фізичної культури.

Висновки. В результаті проведених досліджень оцінено знання студентів з фізичного виховання з використанням тестових методик. Запропоновано різну тематику щодо оцінки рівня теоретичних знань, зокрема, "Види рухової активності", "Академічне веслування", "Здоровий спосіб життя", "Олімпійські ігри"; встановлено вплив рівня знань на рейтингову бальну оцінку з фізичного виховання. Спираючись на результати опитування фахівців в галузі фізичного виховання було розроблено систему оцінки теоретичних знань студентів з дисципліни "Фізичне виховання": 15 балів – за виконання тестових завдань 3-х блоків, 5 балів – за виконання самостійної роботи з діагностики власного здоров'я.

Напрямами удосконалення системи оцінювання теоретичних знань студентів ВНЗ з дисципліни "Фізичне виховання" можна вважати впровадження тестових методик, використання комп'ютерних технологій, застосування в системі оцінювання навчальний процес творчих робіт (творів, рефератів).

Використані джерела

1. Вихляев Ю.М. Шляхи вдосконалення неформальної фізкультурної освіти студентів / Ю.М. Вихляев // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – 2014. – Вип. 118 (2). – С. 76–79.
2. Димова А. Специализированная теоретическая подготовка студентов СГА по дисциплине "Физическая культура" / А. Димова, Р. Чернышева // Фізична культура, спорт та здоров'я нації [збірн. наук. праць]. – 2004. – С.276-280.
3. Завидівська Н.Н. Теоретико-методичні засади фундаменталізації фізкультурно-оздоровчої освіти студентів у процесі здоров'язбережувального навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. наук з фіз. вих. і спорту : спец. 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я) / Н.Н. Завидівська / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – К., 2013. – 44 с.
4. Кривенцова І.В. Дослідження сформованості фізичної культури особистості майбутніх педагогів на початку першого року навчання / І.В. Кривенцова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. монографія / [за ред. проф. С.С. Єрмакова]. – Х. : ХДАДМ (ХХП), 2012. – № 12. – С. 65-69.

5. Круцевич Т. Неспеціальна фізкультурна освіта учнівської молоді: концептуальні підходи до розгляду / Т. Круцевич, О. Томенко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 3. – С. 48-51.
6. Лейфа А.В. Содержание и способы формирования теоретических знаний и методико-практических умений в области физической культуры у студентов, будущих специалистов по социальной работе / А.В. Лейфа // Физическое воспитание студентов. – 2009. – № 3. – С.74-78.
7. Сичова Т. Засоби підвищення рівня теоретичної підготовленості студенток у процесі фізичного виховання / Т. Сичова // Молода спортивна наука України. – 2012. – Т.2. – С. 188-193.
8. Томенко О.А. Теоретико-методологічні основи неспеціальної фізкультурної освіти учнівської молоді : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення"/ О. А. Томенко; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – К., 2012. – 36 с.
9. Чернігівська С. А. Інноваційна технологія непрофесійної фізкультурної освіти студентів, звільнених від практичних занять з "Фізичного виховання" : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / С. А. Чернігівська. – Дніпропетровськ, 2012. – 20 с.

Bondarenko I., Minz M., Bondarenko O.

ASSESSMENT OF KNOWLEDGE OF THE THEORETICAL SECTION IN DISCIPLINE "PHYSICAL TRAINING" OF STUDENTS

The article pays attention to the theoretical foundations elaborated non-special physical education. Reducing the number of hours spent on physical education, limited funding for schools, obsolete methodical study of organizational forms of educational process significantly degrade the quality of physical education in educational institutions of Ukraine.

Scientists point out the lack of theoretical knowledge of students in physical education, which dramatically reduces the effectiveness of training and education, reduces interest in exercising, prevents motivation of students for regular independent physical trainings.

It was found that semester grade depends on the level of theoretical knowledge of the discipline "Physical Education" ($r_{xy} = 0,87$ $p < 0.05$).

To test the effectiveness of the assessment of the level of theoretical knowledge of students in the discipline "Physical Education" at the beginning of the academic 2014-2015 there were formed experimental ($n = 24$) and control ($n = 24$) groups.

As a result of pedagogical experiment it was proposed introduction of assessing the level of theoretical knowledge of students of Petro Mohyla Black Sea university in discipline "Physical Education". It was also proposed to increase the number of points for the theoretical knowledge from 10 to 20. Students got 5 points for performance 3 tests and 5 points – for independent work.

It was offered new topics for reports including new types of physical activity and individual works that help students to determine their own level of physical development.

Directions to improve the system of evaluation of theoretical knowledge of students in the discipline "Physical Education": implementation of test methods, the use of computer technology, creative works.

Key words: student, knowledge, rating, education, physical education.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2015 р.